

Tisztelt Olvasó!

A *De iurisprudencia et iure publico – Jog- és politikatudományi folyóirat* Szerkesztősége a 2011/4. szám keretében tizennégy tanulmány és két konferencia-beszámoló közlésére vállalkozik. A tanulmányok közül nyolc írás a XXX. Jubileumi Országos Tudományos Diákköri Konferencia egyes szekciói keretében elhangzott előadások alapjául szolgáló pályamunka.

Bakos Kitti, a *Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékének PhD-hallgatója* és **Nótári Tamás**, a *Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi és Római Jogi Tanszékének egyetemi docense* „[Adalékok a szerzői jog nemzetközi és hazai fejlődéstörténetéhez](#)” című közös tanulmánya a magyar szerzői jog fejlődését mutatja be röviden a XIX. századi kezdetektől a hatályos hazai szabályozásig. Az írás különös hangsúlyt fektet az 1884. évi XVI. törvénycikkre, a 1921. évi LIV. törvénycikkre és az 1969. évi III. törvényre. Az írásból kiderül, hogy az önálló szerzői jog első formája a tulajdonjog analógiája szerint alakult ki a XVIII. század végén, ezen állapot Európában közel száz évig tartott. A tulajdonjogból vont analógiák mindenesetre alkalmasak voltak arra, hogy a szerzők testi formákban megjelenő alkotásai a szerző javára védelemben részesüljenek. A tulajdonjogi felfogás keretében a szerzői jogot azonban sehogy, vagy csak a jogalkalmazás erőszakos hajlításai mellett és fogyatékosan lehetett megvédeni a torzítások ellen. A XIX. század folyamán Európában kialakult a modern értelemben vett szerzői és szabadalmi jogi kodifikáció, következetesen érvényesítve a polgári jogias megközelítést, a szellemi alkotásokhoz fűződő kizárólagos jellegű jogok kiépítését.

Kovács Rita, a *Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Munkajogi és Szociális Jogi Tanszékének PhD-hallgatója* „[A munkavállalók munkahelyi részvétele és a kollektív tárgyalás](#)” címmel a konstruktív munkaügyi kapcsolatokat, mint minden idők egyik legfontosabb elérni kívánt célját ismerteti a munka világában. Majd ezen célok megteremtéséhez vezető eszközöknek egy szeletét vázolja fel a Szerző a cikkben. Ennek keretében kitér a napjainkban Magyarországon fennálló üzemi tanácsi és szakszervezeti helyzetre, elhatárolja a munkavállalók munkahelyi részvételének és a kollektív tárgyalásoknak az intézményét egymástól, valamint a történetiség tükrében felvázolja a két rendszert. Végül kitér a magyar jogi szabályozás bemutatására, annak néhány visszasságát kiemelve.

Radics Olívia, a *University of Baltimore School of Law vendégoktatója* „[Corporate Political Speech Rights in a First Amendment Perspective](#)” című írása a gazdasági társaságok politikai szerepvállalásával foglalkozik, amelyek – számának két évszázados egyenletes növekedése és így a politikai életre gyakorolt befolyásának fokozatos térnyerése – vitathatatlan ténye napjaink amerikai demokráciájának. Ez a szerepvállalás, amely az Egyesült Államok Legfelsőbb Bíróságának 2010-es, *Citizens United v. FEC* ügyében hozott döntés fényében várhatóan csak egyre intenzívebb lesz, azonban korántsem ambivalencia-mentes, legfőképpen a gazdasági társaságok rendelkezésére álló és a politikába befolyó, igen jelentős pénzeszegeknek a politikai párbeszédre gyakorolt hatása folytán. Jelen cikk rövid történeti áttekintést követően arra keresi a választ, hogy az Első Alkotmány-kiegészítés keretei között milyen elemzések alapozhatják meg a gazdasági társaságok politikai szólásszabadságának korlátozását – amely korlátozás minden bizonnyal ajánlott lenne valamilyen formában a részvételi demokrácia teljesebb megvalósulásának elősegítése érdekében –, különös tekintettel

a politikai egyenlőség, a részvényesek érdekeinek védelme, illetve a korrupció-ellenes doktrína által felvázolt érvelések tükrében.

Révész Béla, a *Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Politológiai Tanszékének egyetemi docense* „[A politikai átalakulás és a titkosszolgálatok változásainak kapcsolata az újabb források tükrében](#)” című tanulmánya bemutatja, hogy a magyarországi rendszerváltás óta alig alakultak ki azok a formák, módszerek, szabályozási megoldások és garanciák, amelyek a közvélemény, az állampolgárok, a kutatók, a politika illetve a kollektív igazságérzet elvárásainak egyszerre tudnának megfelelni és közmegnyugvást eredményezni ebben a rendkívül érzékeny kérdésben. Részben ebből adódott, adódik a témával kapcsolatos kutatási témák nagymértékű tagoltsága, szegmentáltsága. Önmagában nem a párhuzamos kutatások sokfélesége, „szóródása” feltűnő (ez még akár hasznos is lehet), sokkal inkább az, hogy ezek egymástól függetlenül, elszigetelten tárják fel résztémáik mikro-történeteit anélkül, hogy az egymásra történő szükséges és indokolt reflexióknak a nyomai felfedezhetőek lennének. Az is érthető, hogy szubjektíve mindenki számára saját története a legfontosabb és mindenki a maga talált dokumentumok feldolgozásban látja kutatásainak egyedüli célját. Ezzel viszont mintha olyan szigetvilág képe rajzolódna ki a térképen, amely kapcsolatok híján, átjárhatatlansága folytán nem teszi lehetővé a tenger igazi megismerhetőségét. Jelen publikáció, a forrásközlés és a vonatkozó normák jegyzéke az eddigi ismeretek integrálásához kíván szerény eszközeivel hozzájárulni.

Szabó Tamás, a *Szegedi Városi Bíróság bírósági titkára* „[Az ingatlan becsértéke és becsérték elleni végrehajtási kifogás](#)” című munkájában a bírósági végrehajtás egyik legjelentősebb jogintézményének, a lefoglalt ingatlan becsértékének megállapításával és az ezzel kapcsolatos végrehajtási kifogás elbírálásával foglalkozik. A jogszabályi rendelkezések rövid ismertetése mellett, gyakorlati megközelítéssel mutatja be a témában kialakult változatos bírósági gyakorlatot. Az elemzés – többek között – részletesen foglalkozik a lefoglalt ingatlan becsértékének végrehajtó, illetve bíróság általi megállapításával, a becsérték elleni végrehajtási kifogás elbírálásával összefüggő szakértői eljárással, a szakértői eljárás során a szakértői szemle megtartását akadályozó adósi magatartás problémájának lehetséges megoldásaival, a szakértői vélemény értékelésével, a becsérték elleni végrehajtási kifogás költségeinek viselésével, a becsérték újbóli megállapításának korlátozottságával.

Tárczy Edit Zsuzsanna, a *Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Kereskedelmi Jogi Tanszéke doktorjelöltjének* „[A UCP irányelv története](#)” című cikke a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok szabályozásának történetét mutatja be. Először az uniós, majd a tagállami előzmények ismertetésére kerül sor. Ezt követően pedig a vonatkozó irányelv megalkotásáig vezető út bemutatása következik. Az előzmények ismertetése során a tanulmány kitér a tagállamok – irányelv előtti – szabályozására is, különböző szempontok alapján csoportokba sorolva azokat.

Hajdu Nóra, az *Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Jogsociológia Tanszékének PhD-hallgatója* „[Az amerikai elnöki intézmény fejlődéséről – Milkis –Nelson: The American Presidency – origins and development 1776-2007 című könyve alapján](#)” készített recenziót.

Veres Zoltán, a *Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Pénzügyi Jogi Tanszékének PhD-hallgatója* „[Rezenion über das Buch Konsumentenschutz in Zentral- und Osteuropa](#)” címmel írt könyvismertetést.

Antali Dániel Gábor, a *Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Alkotmányjogi Tanszékének PhD-hallgatója* a XXX. Jubileumi OTDK Állam- és Jogtudományi Szekciójának Alkotmányjog IV. Tagozatában a Pécsi Alkotmányjogi Műhely Alapítvány különdíját nyerte el „[A kék bolygó kincse – A vízhez való jog szabályozása nemzetközi és nemzeti szinten](#)” című pályamunkájával. A dolgozat az emberi jogok újabb elemének kialakulásával foglalkozik, amely önállósul, kiszakad az élethez és emberi méltósághoz való jogból, az egészséghez való jogból, valamint a környezethez való jogból. A nemzetközi dokumentumok egyelőre nem foglaltak egyértelműen állást abban, hogy ez az új, vegyes jellegű jog önálló jog-e vagy derivátum. A vízhez való jog vegyes jellege abban határozható meg, hogy bizonyos szempontból az alanyi jogi jelleg erősebb (élet alapvető feltétele – élethez való jog előfeltétele), másfelől viszont az intézményvédelmi oldala (vízszolgáltatás megszervezése, csatornázás, fenntartás, árazás stb.) a hangsúlyosabb. Utóbbi megközelítésből a szociális jogok sajátját viseli magán, miszerint a két oldal szorosan kapcsolódik egymáshoz.

Arató Gábor, a *Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának joghallgatója* a Rendőrtiszti Főiskola Intézményi Tudományos Diákkörének Alkotmányjogi Szekciójában megosztott első helyezést ért el, és részt vett a XXX. OTDK Had- és Rendészettudományi Szekciójában a „[Köztársasági elnök: formális és informális hatalom](#)” című dolgozatával. A 2010-ben készült tanulmány alapját az állam- és jogelmélet híres, Kelsen-Schmitt elnöki hatalomra vonatkozó vitájának összefoglalása, elemzése nyújtja. A vita analizálásával jól felvezethető a magyar államfők hatalmi beállítódásának központi problematikája. Az írás a nemzetközi és magyar jogirodalom, illetve jogesetek feldolgozása mellett részletesen foglalkozik a sajátos államfői hatalom bemutatásával és az informális hatalom megrajzolásával. A formális és informális hatalom párhuzamosságát alkotmányjogi keretek között taglalja, mivel az államfő ún. „hatáskör-kitágító” törekvéseit, a kitüntetések adományozására vonatkozó mérlegelési jogkör megszerzését, illetőleg az elnöki jelölési jogkörnél kialakított új alkotmányos szokásnormát veszi górcső alá. A dolgozat zárásaként az informális hatalom jelentőségét nem csupán a joganyagok, a jogszabályok alapján prezentálja, hanem az eddigi magyar köztársasági elnökök szerepfelfogásának összehasonlításával bontja ki. A dolgozat a jövőben is alkotmányjogi relevanciával bír, bírhat; a következő köztársasági elnökök hatalmának vizsgálata szélesítheti az eddig leírtakat, akár egy újabb tudományos vizsgálat alapját adhatja.

Gyovai Márk, a *Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar joghallgatója, a Jogelméleti és Jogszociológiai Tanszékének demonstrátora* a XXX. Jubileumi OTDK Állam- és Jogtudományi Szekciójának Jog- és Állambölcselet Tagozatában a Somló Bódog Társaság különdíjában részesült a „[Gazdasági elemzés a jogelméletben és a büntetőjogban](#)” című írásával. A tanulmány átfogó képet nyújt a jog gazdasági elemzésének történetéről, alapfogalmairól és alkalmazhatóságának területeiről, különös hangsúlyt fektetve a kártérítési jogra és a büntetőjogra. Az elemzésekben példák és ábrák is alkalmazásra kerülnek.

Kevevári István, a *Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának joghallgatója* a XXX. Jubileumi OTDK Állam- és Jogtudományi Szekciójának Jog- és Állambölcselet Tagozatában II. helyezést ért el a „[Vita és megismerés – retorika és dialektika a klasszikus és posztmodern korban](#)” című munkájával. A dolgozat egy kísérlet a középkori jogi gondolkodás rekonstrukciójára, kiemelve, hogy a középkori jogi gondolkodás és a retorika a magyar jogi oktatás egyik méltatlanul elhanyagolt területe. A tanulmány bemutatja, hogy mit tanulhatunk a XI-XII. századi jogászok gondolkodásából, és milyen válaszokat adhatunk napjaink anti-esszencialista posztmodern irányzataira, amelyek azzal fenyegetik a

jogi gondolkodásunkat, hogy véglegesen belefulladásjon a posztmodern politika- és hatalomközpontú szemléletébe. A Szerző munkájával megpróbálja rehabilitálni a vitát mint a megismerésnek egy formáját, továbbá kísérletet tesz annak bebizonyítására, hogy a középkori dialektikus viták a gyakorlati filozófiai alapú jogi megismerés elsődleges eszközei.

Kovács Júlia Marianna, a *Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának joghallgatója* a XXX. Jubileumi OTDK Állam- és Jogtudományi Szekciójának Agrár- és Szövetkezeti Jog Tagozatában az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatalának különdíját nyerte el a „[Megvéd-e a jog az éhenhalástól – avagy megvalósulhat-e az élelemhez való jog a XXI. században?](#)” című pályamunkájával. A Szerző arra keresi választ, hogy a mai jog megvéd(het)-e az éhenhalástól, és ha igen, akkor ezt milyen eszközökkel teszi. Az egyetemes és regionális jellegű egyezményekből és szervezetekből kiindulva, valamennyi nemzeti alkotmány vizsgálatán keresztül vezeti végig a magyar szabályozásig az élelemhez való jogot. A széles körű normaelemzések bizonyítják: bár egyes nemzetközi egyezmények kifejezetten rögzítik az élelemhez való emberi jogot, ám regionális szinten, így Európában sem az Európa Tanács, sem az EU nem tekinti ezt a kérdést a legsürgősebb feladatának. Két további részjogosultság ered az élelemhez való jogból: az élelmezés-biztonsághoz és az élelmiszer-biztonsághoz való jog. Mindkettőt nemzetközi egyezmények és a jogtudomány jeles képviselőinek az elméletei alapozzák meg. Az élelmiszer-biztonság terén nemcsak az EU, hanem hazánk is hatékony jogi rendezést követ. Ugyan az élelmiszerbiztonság terén is kimutathatók még szabályozási hiányosságok, ám a nagyobb problémát a Szerző az egyre szegényedő lakosság élelmiszerhez jutásánál látja. Garanciális szempontból talán legfontosabb az alkotmányi szabályozás, míg a megfelelő mennyiségű élelemhez jutást az ún. élelmiszer-kártya bevezetése biztosíthatja. Befejezésként a tanulmány az élelmiszer-önrendelkezéssel foglalkozik, amely jog – a gyökereinkhez való visszatéréssel – nem „csak” az élelmezési válságot képes feloldani, hanem alkalmas lehet a nemzetek gazda(g)ságának a kiegyensúlyozására is.

Nagy Mariann Veronika, a *Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának nemzetközi tanulmányok MA szakos hallgatója* a XXX. Jubileumi OTDK Társadalomtudományi Szekciójának Nemzetközi Tanulmányok I. Tagozatában a Libri Könyvkereskedelmi Kft. különdíjában részesült az „[Európa identitás és az Európai Unió](#)” című tanulmányával. A dolgozat bemutatja, hogy hogyan vezetett/elvezetett-e egy gazdasági együttműködés a politikai egységesülésig. Van-e esély arra, hogy az Európai Unió felismerje annak a tényét, hogy az ő "határai is végesek", és ennek tudatában kirajzolható-e az az út, ami egy valódi értelemben vett unió teljes kiteljesedéséig, a tényleges európai identitással bíró európai társadalom kialakulásához és annak megszilárdulásához vezethet.

Szabó Gergely, a *Réti, Antall és Társai Ügyvédi Iroda ügyvédjelöltje* a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Intézményi Tudományos Diákkörének Közjogi Szekciójában I. helyezést ért el, és a XXX. Jubileumi OTDK Állam- és Jogtudományi Szekciójának Európai Közjog Tagozatában vett részt az „[Európa közjogi méltóságai: intézményi rivalizálás az Unióban](#)” című pályamunkájával. A dolgozat témája az Európai Unió közjogi vezetői közötti intézményi kapcsolatrendszer vizsgálata. Képesek lesznek-e az Európai Unió közjogi méltóságai betölteni az uniós szerződések által rájuk ruházott feladatkört, vagy hatásköri harc alakul ki a hatalomért? A dolgozat e kérdések vizsgálata mellett elemzi a hatásköri inkoherencia feloldásának lehetőségeit és az egyszemélyes tisztségek újraszabályozásának lehetőségét is.

Szentes Barbara, a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Jog- és Állambölcseleti Tanszékének PhD-hallgatója a XXX. Jubileumi OTDK Állam- és Jogtudományi Szekciójának Jog- és Állambölcselet Tagozatában I. helyezést ért el „[A bírói döntéshozatali folyamat pszichológiai kitekintéssel](#)” című tanulmányával. A dolgozat célja, hogy feltárja a döntéshozatali folyamatot, annak jogi és pszichológiai vetületeit, valamint megvizsgálja, hogy a bírák szubjektuma mennyire vesz részt ebben a folyamatban. Ennek keretében bemutatja a bírák szerepét, funkcióját, elemzi a különböző személyiségtípusokat, és a különböző jogtudósok állásfoglalását is segítségül hívja, valamint garanciákat keres a totális szubjektivitás kiiktatására.

Lapunk soron következő száma a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Politológiai Tanszéke szervezésében 2011. október 21-én lezajlott „*Határon innen és túl*” című szakmai kerekasztal alkalmával elhangzott előadások szerkesztett változataiból közöl válogatást, amely várhatóan 2012 februárjában jelenik meg. Szerkesztőségünk tavasszal szintén egy tematikus szám megjelentetését tervezi, melynek keretében a napjainkban kibontakozó államreform egyes szegmenseit kívánja körüljárni egy-egy jeles szakember által írt tanulmány segítségével.

Természetesen a jövőben megjelenő két tematikus számunkat követő nyári lapszámunkba továbbra is várjuk a publikálni kívánt írásokat, amelyeknek a Szerkesztőségünknek való megküldésére 2012. március végéig kínálkozik lehetőség.

Paczolay Péter
főszerkesztő